

betölti azt a küldetést, amelyet mint az egész magyarság virtuális „kulturális parlamentje” vállalt magára annak idején.

Lőrincze Lajos

Záróbeszéd

Tisztelt Konferencia! Kedves Barátaim! Engedjék meg, hogy — tanácskozásaink befejezésekor — néhány percre visszatekintsek az elmúlt napok eseményeire. Mondandómat viszonylag rövidre foghatom, annál is inkább, mivel már elhangzottak az egyes munkaterületek gazdáinak, az egyes szekciók vezetőinek összefoglalói; nem óhajtom őket ismételni. Nem annyira visszatekintés, mint a jövő gondjainak számbavétele a céloom, feladatom. Ezek is inkább általánosságokban, mintsem részletezve. Azokra a kérdésekre térek ki, amelyek — a szakmai gondok, feladatok mellett, sőt előtt — a konferencia résztvevőit elsősorban érdekelték: a megújulás, az átalakulás kérdéseire.

Konferenciánk eszmekörét, vitatémáit korunk határozta meg, tanácskozásaink abban a gondolatmenetben, abban az atmoszférában folytak, amelyet korszakunk jelölt ki számára. Amely megmutatta a szükségleteket, a követelményeket, a lehetőségeket, tehát azt, hogy az új helyzetben mit kell, mit lehet az anyanyelvi konferenciának vállalnia, végeznie. S az új lehetőségek és feladatok milyen tartalmi és szervezeti változásokat igényelnek.

Hogy ebben az igen fontos, jövőnket is meghatározó kérdésben ne kelljen gyorsan és esetleg meggondolatlanul dönteni, első tárgyalási napunk délutánján a fórumon egy három tagból álló bizottságot (Dobos László, Nagy Károly, Pomogáts Béla) jelöltünk ki, hogy széles körű tájékozódás után — ez tegyen javaslatot a védnökségnek, illetőleg a konferenciának a változtatásokra.

A bizottság egyik javaslata az volt, hogy már most erősítsük meg az Anyanyelvi Konferencia vezetőségét. Jogos ez a kívánság, az új feladatok miatt, de azért is, mert igen sokan vagyunk, akik már a kezdetektől fogva részt veszünk a munkában, s a mozgalom vezetésében; új, fiatal erőkre tehát nagyon is szükség van.

Javaslatot tett ez a bizottság először is arra, hogy a védnökség elnöke mellé társelnököket is válasszunk. A védnökségi ülés elfogadta ezt a javaslatot, és személy szerint hazai részről Pomogáts Bélát, a határainkon kívül, kisebbségben élők képviseletében Gál Sándort (Csehszlovákia), a nyugati magyarság részéről pedig Nagy Károlyt (USA) választotta meg társelnöknek.

Valamilyes magyarázat talán kell ehhez a névsorhoz. Az első gondolat az volt, hogy a kisebbségi magyarság részéről Dobos Lászlót nyerjük meg erre a tisztségre, de ő elhárította, mondván, hogy a Világszövetségben már fontos funkciót lát el. De javasolta maga helyett Gál Sándort, akit ő már régóta ismer: lelkes munkása a magyar ügynek, kiváló újságíró.

Azután: minthogy a védnökség is kiegészítésre szorul, javasolta a bizottság, hogy egészüljön ki ez a grémium is új tagokkal. Ezek: a már említett Gál Sándor, továbbá a kárpátaljai magyarok képviselőjében Dupka György. A hazai tagok közé Komlós Attilát, a Reformátusok Lapja szerkesztőjét és Csoóri Sándort javasolták. A védnökség a javaslatot el is fogadta. Ez volt az első bejelentésem — szíves tudomásul vétel végett.

A következő az, hogy a már említett háromtagú bizottság a fórumon elfogadott javaslatnak megfelelően összeállított egy szélesebb körű bizottságot, mert nagyon bölcsen azt a megjegyzésüket mondták el nagyon sokan, hogy nem lehet a jövő dolgában — a jelentős változások és újabb területek gondjainak, feladatainak felmérése dolgában, különösen pedig szervezeti kérdésekben — megfontolatlanul azonnal szavazni; ezt alaposan meg kell vizsgálni, időt kell adni a döntés előtt az alaposabb megfontolásra. A cél nem az, hogy mindenképp és azonnal kívánjuk, hogy ettől vagy attól az intézménytől elhatároljuk magunkat, hanem az, hogy minél jobban, sikeresebben tudjon az Anyanyelvi Konferencia dolgozni, hogy minél több és jobb kapcsolatot tudjon létesíteni a közös feladatok vállalására, hogy közös erővel minél több intézménnyel, minél több szervezettel kapcsolatot tudjunk létesíteni.

Ennek a kidolgozására először egy 15 tagú bizottságot javasoltunk, aztán 20 tagú, végül a kiegészítések, javaslatok során már 25 tagú lett a bizottság. Azonnal hozzáfűzöm, hogy nyilván Önök is mondanak majd neveket, hogy talán még ez is, az is részt vehetne a munkában, bizottsági tagként. Úgy gondolom azonban, hogy a további kiegészítésnek, bővítésnek nincs különösebb jelentősége, hiszen ennek a bizottságnak úgy kell dolgoznia a következő hónapokban, hogy kikérje és mérlegelje minél szélesebb körök, minél több ember véleményét. Ez biztosítja majd ennek a kérdésnek a demokratikus, hasznos, célravezető megoldását.

Most felolvasom, hogy kikből áll ez a bizottság, amelynek tehát nagyjából fél éven belül, legkésőbb a jövő év közepére valamilyen módon össze kell állítania egy javaslatot, amelyet azután még szélesebb körben megvitattunk, s a védnökség elé terjesztünk.

Magyarországi tagok: Czine Mihály, Hanák Péter, Imre Samu, Komlós Attila, Lőrincze Lajos, Maróti Gyula, Pomogáts Béla, Szabó Zoltán; a környékbeli államokból: Csörgits József (Jugoszlávia), Dupka György (Szovjetunió), Galambos Ferenc (Ausztria), Gál Sándor (Csehszlovákia),

Köteles Pál — a maga nevében is, de jelképesen — (Románia); a nyugati magyarság köréből: Beöthy Erzsébet (Hollandia), Csapó Margit (Kanada), Faerstain Katalin (Dánia), Fekete Pál (Egyesült Államok), Ferrari Mária (Olaszország), Herterich Katalin (Svédország), Lázár Oszkár (Svédország), Lovas Margit (Franciaország), Nagy Károly (Egyesült Államok), Romhányi László (Anglia), Várdy Ágnes (Egyesült Államok), Világhy Katalin (NSZK).

Ez a bizottság lényegében az alább közölt „szándéknyilatkozat” alapján, a további működésünk általános irányvonalát, elveit tartalmazó elgondolást dolgozza ki részleteiben, amelyet a 3 tagú bizottság állított össze, s amelyet a védnökségi ülés el is fogadott.

„Szándéknyilatkozat — Az Anyanyelvi Konferencia autonóm, demokratikus, nemzetközi magyar mozgalomként kívánja folytatni munkáját. Ennek érdekében a magyarországi, a szomszédos országokban élő kisebbségi és a nyugati országokban élő magyarság ismert személyiségei közül munkabizottságot kér fel, amely széles körű konzultációk alapján, az 1990-es év közepéig benyújtja az Anyanyelvi Konferencia Védnökségének a mozgalom megújulását szolgáló javaslatait. Kidolgozza annak Lehetőségét, hogy a védnökség az egyetemes magyarság három nagy csoportját képviselő választmánnyá alakuljon át, és a jövőben ez a választmány irányítsa a mozgalom tevékenységét. Javaslatot tesz a mozgalom munkájának megújítására és tartalmi gazdagítására. Módszereket dolgoz ki a mozgalom munkájában résztvevő szervezetek, csoportok és egyének körének bővítésére. Javaslatot tesz arra, hogy a mozgalom hogyan működjék együtt a megújuló Magyarok Világszövetségével és más, hasonló munkát végző intézményekkel. Gondoskodik arról, hogy a védnökséget, illetőleg a későbbiekben a választmányt két küldött, egy Magyarországon és legalább egy nem Magyarországon élő képviselje a minisztertanács mellett működő Nemzetiségi Kollégiumban.

A bizottságot munkájában az a meggyőződés vezérli, hogy az anyanyelvi konferenciának az egyetemes magyarság összefogását, kulturális együttműködését és a magyar nemzeti tudat széles körű ápolását kell szolgálnia, és az eddigi közös munka során létrehozott szellemi és intézményi értékeket kell gazdagítania.”

Ami most már az egész konferenciát illeti, hadd mondjak egy-két szót erről is. Azt hiszem, mindnyájan egyetértenek velem abban, hogy ezekben a napokban felelősen, a jövőre tekintve, a jelen és jövő lehetőségeivel élő, élni akaró vita, beszélgetés, tanácskozás, munka folyt itt. A VI. Anyanyelvi Konferencia jelentőségét, fontosságát mutatja a jelenlevők száma és összetétele is. Nagyon sokan vannak itt a konferencián olyanok, akiket eddig nem láthattunk összejöveteleinken. Azt is tudjuk, hogy mennyien szerettek volna még itt lenni. En magam is igen sok üzenetet, telefont, levelet kaptam

ebben az ügyben. Egy levelet elő is veszek, nemrég kaptam kézhez, a Vajdasági Nyelvművelő Egyesület elnöke, Kaszás Károly írta:

„Az Ön Édes Anyanyelvünk című vasárnapi rádióadásából értesültünk, hogy a VI. Anyanyelvi Konferenciát Kecskeméten tartják a napokban. Nagy érdeklődést tanúsítunk e rendezvény iránt is, s az ott elhangzottak bizonyára útmutatásul szolgálhatnak részünkre. Meghívót eddig még soha sem kaptunk, de még értesítést sem. Köszöntve a konferencia résztvevőit, az összejövetelnek pedig sikeres működést kívánunk, és egyben kérnénk, hogy a jövőben tegyél lehetővé részvételünket.”

Figyelmeztet bennünket ez a levél a szervezési fogyatékoságokra, de a örömteli érdeklődésre, együttműködési készségre is. Vannak ugyan itt köztünk Jugoszláviából is magyarok, de jobb, ha minél több képviselője van itt ennek az ügynek.

A tanácskozás hangjára, hangvételére vonatkozólag azt lehet mondani, hogy őszinte volt. Azt, hogy mindenki kertelés nélkül elmondta, elmondhatta a véleményét. Néha érdes volt a hangnem, néha nem egészen volt pontos az értesülés, aminek alapján „oda mondogatott” valaki, néha régi beidegződések következtében még mindig sértődések, bizalmatlanságok is megnyilvánultak. De a lényeg: jó irányba megyünk most ebben a dologban is.

Az elszámolás, amelyre mi összejöttünk, nem alakult ki felszámolássá, még kevésbé leszámolássá, aminek a hangulata ugyan egy kissé benne volt a levegőben. Ez a munka, amely most elkezdődik, nyilvánvalóan meg fogja újítani, fel fogja frissíteni tevékenységünket, új gondolatokat, új témákat, új feladatköröket hoz a munkánkba. Amennyiben szükséges, a szervezeti formát is megváltoztatja, és remélhetőleg gazdagítani fogja kapcsolatrendszerünket — mert hiszen ez a lényeg. Az, hogy minél több emberrel, minél több intézménnyel tudjunk együttműködni ebben a munkában, idehaza egymással, aztán mi és a kintiek, ugyanakkor a kintiek egymás között is. Meg kell mondanom: nekünk idehaza nincs különösebb bajunk sem a világszövetséggel, sem azokkal az intézményekkel, amelyekkel természetesen kapcsolatban voltunk eddig is, és kapcsolatban leszünk ezután is. A mi itthoni kapcsolatrendszerünkkel, kapcsolataink bővítésével és működtetésével — meggyőződésem szerint — semmi gond. Volt, amit a Magyar Tudományos Akadémia segítségével, közreműködésével, volt, amit a Művelődési Minisztériummal, illetőleg valamelyik intézményével együtt oldottunk meg, de nagyon jól együtt tudunk működni a Tudományos Ismeretterjesztő Társulattal is.

S az intézmények és kapcsolatok változnak, változhatnak. Változóban van a Magyarok Világszövetsége is, amely éppen a közelmúltban alakult át társadalmi egyesületté, s amely nyilván ebben az irányban fog tovább fejlődni a jövőben. Véleményem szerint szervezetileg leginkább ebbe illik bele, vagy

ehhez tud társulni a mi mozgalmunk is, megőrizve természetesen az önállóságát, autonómiáját a munka lényegét, tartalmát tekintve. Nekem legalábbis ez a véleményem, de — mint már szó volt róla — ebben a döntés a jövő feladata.

Azt is remélem, hogy a határainkon kívül élő magyaroknak egymás közti és velünk való kapcsolatában is jó irányú változások fognak majd bekövetkezni.

Az is meggyőződésem, sőt: tapasztalatom, hogy lassan-lassan csökken az a bizalmatlanság, amely talán még mindig fennáll az Anyanyelvi Konferencia és bizonyos kinti intézmények között. Tisztelet, becsület azoknak, akik akkor álltak mellénk, vállaltak bennünket, amikor még nagyon súlyos vádak érték őket, Nagy Károlyt, Nyeste Zoltánt és másokat.

A bizalmatlanság, az elfogultság, a kapcsolatok ellen való tiltakozás csökken és meg is fog szűnni a valóság megismerése, a tények bizonyító ereje nyomán. Aki tárgyilagosan nézi eddigi munkánkat, és aki valóban akarja a magyar nyelv és kultúra ápolását segíteni, fennmaradását szolgálni, be fogja látni ennek a mozgalomnak hasznos voltát s az együttműködés szükségességét.

Most még csak egy kedves kötelességem van hátra: a Bárczi Géza Emlékérem átadása azoknak, akik régóta részt vesznek ebben a munkában, akik áldozatos munkájukkal segítik az Anyanyelvi Konferencia céljainak megvalósítását. Most — az előző alkalmakhoz hasonlóan — 15 ilyen emlékérmét adunk át. Egyenként nem méltatom azoknak az érdemeit, akiknek most az emlékérmét átadjuk: mindnyájan ismerjük a munkásságukat, hiszen a magyarországiak szinte mindnyájan a kezdetektől, de a nyugatiaknak is a legtöbbször jó ideje, több mint egy évtizede részt vesz ebben a munkában. Kérném tehát tisztelettel, hogy jöjjenek ki, és vegyék át az emlékérmét!

Bánk József (Magyarország), Csapó Margit (Kanada), Éltető Lajos (USA), Faerstain Katalin (Dánia), Galambos Ferenc (Ausztria, Burgenland), Kálmán Béla (Magyarország), Kárpáti József (Magyarország), Lázár Oszkár (Svédország), Moór István (Belgium), Nyéki Lajos (Franciaország), Romhányi László (Anglia), Szabó Zoltán (Magyarország), Szamosközi István (Magyarország), Szélesi József és Szélesi Józsefné (Anglia), Weiss Valér (NSZK).

Köszönöm mindnyájuknak az eddig végzett önzetlen, áldozatos munkát. Kívánok mindenkinek erőt, egészséget, s kérem, hogy az elkövetkező években is segítsék, támogassák az Anyanyelvi Konferencia munkáját.

Tanácskozásunk befejezése előtt állunk. Most már nekem csak az a kötelességem marad, hogy őszinte szívből köszönetet mondjak Kecskemét városa és a megye vezetőségének, hogy szívesen láttak bennünket; köszönöm mindnyájuknak a lelkes, lelkiismeretes együttműködést, és köszönöm —

mindnyájunk nevében — a Magyarok Világszövetsége munkatársainak munkáját, amelyet a konferencia előkészítésében, lebonyolításában kifejtettek.